

THỰC TRẠNG NHẬN THỨC CỦA GIẢNG VIÊN VÀ SINH VIÊN VỀ SEMINAR TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC HỌC Ở ĐẠI HỌC THEO TIẾP CẬN NĂNG LỰC

ThS. NGUYỄN THỊ BÍCH LIÊN*

Dạy học (DH) ở đại học (ĐH) theo tiếp cận năng lực (TCNL) là một xu thế tất yếu của xã hội hiện đại nhằm phát triển năng lực cho người học, đáp ứng mục tiêu đào tạo nguồn nhân lực có trình độ và tay nghề cao. Seminar là một trong những hình thức DH phù hợp với đặc trưng của đào tạo theo học chế tín chỉ hiện nay, vừa phát huy tốt vai trò tự học, tự nghiên cứu, vừa phát triển năng lực cho người học. Trong DH môn *Giáo dục học (GDH)* ở đại học, tổ chức seminar theo TCNL là một hướng đổi mới tích cực, góp phần nâng cao hiệu quả học tập của sinh viên (SV). Tuy nhiên, để đạt được các mục tiêu trên đồng thời có cơ sở để tổ chức seminar trong DH môn *GDH* theo TCNL được thường xuyên và hiệu quả hơn đòi hỏi cả giảng viên (GV) và SV phải có nhận thức đúng đắn về seminar trong DH.

Khảo sát thực trạng nhận thức về seminar trong DH môn *GDH* theo TCNL được thực hiện từ tháng 3/2011 đến tháng 3/2013 trên 650 SV và 41 GV tại các trường đại học sư phạm (ĐHSP) và ĐH có đào tạo sư phạm ở cả 3 miền: ĐHSPT Thái Nguyên, ĐHSPT Huế, ĐHCĐ Cần Thơ).

Bảng 1. Nhận thức về khái niệm seminar trong DH

TT	Khái niệm seminar	Ý kiến SV		Ý kiến GV	
		SL	%	SL	%
1	Seminar là hình thức từng nhóm SV cùng tìm hiểu một chủ đề đã chọn trước và thảo luận với nhau để làm sáng tỏ, nắm vững chủ đề đó	158	24,1	5	12,2
2	Seminar là hình thức SV trình bày, thảo luận, tranh luận về những vấn đề khoa học nhất định dưới sự điều khiển trực tiếp của GV	383	58,4	30	73,2
3	Seminar thực chất là hình thức thảo luận nhóm	61	9,3	3	7,3
4	Seminar là phương pháp kích thích người học tìm kiếm thông tin làm sáng tỏ một chủ đề được giao	43	6,6	1	2,4
5	Seminar là hình thức các nhóm SV tranh luận với nhau về một vấn đề khoa học nào đó	11	1,7	2	4,9

1. Nhận thức về khái niệm seminar trong DH
Hiểu đúng về khái niệm seminar là cơ sở để GV-SV tổ chức thực hiện seminar trong DH phù hợp và hiệu quả. Vì thế, chúng tôi tìm hiểu nhận thức của GV-SV về khái niệm seminar trong DH và thông qua đó cho thấy mức độ sử dụng hình thức seminar trong DH hiện nay.

Có 58,4% SV đã nhận thức đúng về khái niệm seminar. Điều này cho thấy SV đã được tiếp cận với hình thức DH này nhưng chưa nhiều nên chưa nắm bắt được những đặc trưng của nó. Hình thức seminar bao giờ cũng chú ý đến việc tổ chức hoạt động nhóm, hoạt động thảo luận, tranh luận của SV và có sự điều khiển trực tiếp của GV. Tuy nhiên, SV thường quan tâm đến hai vấn đề đầu mà không chú ý đến tiêu chí có sự điều khiển trực tiếp của GV. Vì thế, 24,1% SV lựa chọn phương án thứ nhất, sau đó là sự nhầm lẫn giữa hình thức seminar trong DH và hình thức thảo luận nhóm.

Kết quả ở *bảng 1* cho thấy, đa số GV đã có nhận thức đúng đắn về seminar (73,2%), tuy nhiên vẫn còn một số ít nhầm lẫn khái niệm này. Về mặt hình thức, seminar có biểu hiện gần giống với hình thức thảo luận, nhưng bản chất có sự khác biệt. Do vậy, khi chưa sử dụng hình thức này trong DH, chỉ đánh giá bề ngoài, GV dễ nhầm với hình thức thảo luận, bỏ qua một đặc trưng rất cơ bản của seminar là luôn có sự điều khiển trực tiếp của GV và tranh luận trong quá trình trình bày nhằm bảo vệ ý kiến cá nhân chứ không phải để thống nhất ý kiến. Chính vì thế, seminar chỉ xuất hiện trong DH ở ĐHCĐ mà không có trong DH phổ thông. Kết quả nghiên cứu đã cho thấy GV cũng đã nhận thức được tầm quan trọng của hình thức seminar trong DH, vừa tạo nên hứng thú cho SV trong quá trình học, vừa giúp cho GV tổ chức được nhiều hoạt động để phát triển ở SV năng lực cơ bản

* Khoa Sư phạm, Đại học Cần Thơ

của con người hiện đại và đặc biệt là những năng lực nghề theo chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, vừa giải được bài toán khó về thời gian dành cho học phần trong chương trình đào tạo theo tín chỉ. Số ít GV còn lại chưa nhận thức đúng về đặc trưng cơ bản của HT DH này, nếu tập trung nghiên cứu và sử dụng HT này sẽ thay đổi cả về nhận thức trong DH lẫn hiệu quả của việc tổ chức các hoạt động DH.

2. Nhận thức về sự cần thiết của việc tổ chức seminar trong DH môn GDH

Phần đông GV nhận thức đúng về vai trò của HT seminar trong DH GDH khi đánh giá đây là HT cần thiết và rất cần thiết. Kết quả nghiên cứu là đáng tin cậy với điểm trung bình là 4,46 và độ lệch chuẩn 0,60.

3. Nhận thức về phát triển năng lực nghề của SV khi học môn GDH

Về mức độ quan tâm đến phát triển NL nghề của SV. Có 52,3% SV được hỏi "Rất quan tâm" đến việc phát triển NL nghề trong quá trình học tập ở ĐH. Mức độ "Quan tâm" chiếm 21,5%, mức độ "Ít quan tâm" và "Không quan tâm" chiếm tỉ lệ rất ít (2,4% và 0,8%). Từ kết quả đó, có thể khẳng định SV đã nhận thức rõ quá trình DH ở ĐH chính là quá trình học để phát triển khả năng nghề nghiệp cho tương lai. Điều này phù hợp với xu thế đào tạo nguồn nhân lực hiện nay và chứng tỏ rằng SV nắm bắt thông tin rất nhanh chóng. Nếu việc nhận thức này thống nhất với việc tổ chức rèn luyện NL nghề của SV thì sẽ đáp ứng rất tốt chuẩn đầu ra ngành sư phạm và đào tạo được đội ngũ giáo viên phổ thông có NL đạt chuẩn. Để làm được điều này, SV phải tham gia tích cực vào các hoạt động sư phạm trong chương trình đào tạo cũng như các hoạt động sư phạm ngoại khoá của nhà trường, coi đó là môi trường rèn luyện NL nghề.

Nghiên cứu các NL nghề của SV bằng cách yêu cầu các em tự đánh giá về một số NL, chúng tôi thu được kết quả ở bảng 2.

Bảng 2. Tự đánh giá của SV về NL nghề

STT	Các NL	ĐTB	Độ lệch chuẩn	Thứ bậc (ThB)
1	NL tìm tòi, tra cứu thông tin	3,15	0,77	2
2	NL thuyết trình	2,85	0,67	10
3	NL tổ chức thảo luận	3,08	0,70	7
4	NL thiết kế và sử dụng phương tiện kĩ thuật DH	3,30	0,73	1
5	NL đặt câu hỏi	3,11	0,82	4
6	NL giao tiếp	2,98	0,75	9
7	NL hoạt động nhóm	3,10	0,84	5
8	NL tự học, tự nghiên cứu	3,09	0,76	6
9	NL nghiên cứu khoa học giáo dục	2,99	0,87	8
10	NL lập kế hoạch tự rèn luyện	3,13	0,73	3

Theo đánh giá của SV, các em có khả năng tốt nhất về thiết kế và sử dụng phương tiện kĩ thuật dạy học. Điều này rất phù hợp với thực tế vì SV hiện nay có điều kiện tiếp cận và tiếp cận khá nhanh với các phương tiện hiện đại. SV ngày nay cũng nắm bắt thông tin khá tốt, vì thế các em tự nhận định khả năng tìm tòi tra cứu thông tin của mình ở vị trí thứ 2. Còn những NL các em tự đánh giá là hạn chế nhất lần lượt là: NL thuyết trình (ThB-10), NL giao tiếp (ThB-9), NL nghiên cứu khoa học giáo dục (ThB-8). Từ việc tự đánh giá của SV ở trên, nhận thấy khả năng của SV đang tỉ lệ nghịch với yêu cầu về NL theo chuẩn đầu ra. Những NL được đánh giá là quan trọng nhất lại là những điểm yếu của SV. Như thế, việc phát triển NL nghề nghiệp trong quá trình DH ở ĐH là vô cùng cấp thiết. Đặc biệt ở những học phần đào tạo nghiệp vụ, GV phải luôn chú ý tới phát triển NL nghề cho SV để khắc phục thực trạng báo động trên.

4. Đánh giá về vai trò của tổ chức seminar môn GDH đối với sự phát triển NL của SV

Khảo sát sự đánh giá của GV về khả năng phát triển NL nghề khi DH GDH bằng seminar theo TCNL cho kết quả là GV đánh giá cao khả năng phát triển một số NL rất cơ bản của nghề DH như: NL tự học, tự nghiên cứu (ThB-1), NL thuyết trình (ThB-2), NL giao tiếp, NL đặt câu hỏi (ThB-4). Điều này hoàn toàn phù hợp với thực tế DH, bởi khi tổ chức seminar trong DH theo tiếp cận NL, GV giao chủ đề cho từng nhóm SV, yêu cầu các nhóm tự lập kế hoạch nghiên cứu, thảo luận, trình bày và tổ chức tranh luận với cả lớp để bảo vệ kết quả nghiên cứu của mình, đồng thời thuyết phục các nhóm khác đồng tình với kết quả ấy bằng việc đưa ra lí lẽ để chứng minh. Trải qua 3 giai đoạn seminar, SV có cơ hội rèn luyện các NL để tham gia seminar tích cực và hiệu quả. Đồng thời, những NL đó cũng là những yêu cầu cơ bản của chuẩn đầu ra ngành sư phạm. Thực trạng này đem lại cho các GV giảng dạy GDH một hướng đi khá hiệu quả nhằm giải quyết được những vấn đề về đào tạo theo chuẩn đầu ra.

Cùng với việc tìm hiểu ý kiến của GV, chúng tôi tổ chức lấy ý kiến của SV về tác dụng của seminar với sự phát triển NL nghề để quá trình đánh giá được khách quan hơn. Theo số liệu thu được, 64,9% SV có nhận định rất khả quan với hình thức này khi cho rằng có tác dụng tốt và rất tốt với việc phát triển NL nghề cho SV. Chỉ có rất ít SV đưa ra ý kiến là không có tác dụng (0,3%) và ít tác dụng (4,3%) - đó là những SV chưa thực sự thể hiện tốt trong quá trình seminar, các em đánh mất cơ hội rèn luyện NL nghề cho bản thân nên không nhận thức được tác dụng thực của HT seminar.

5. Nhận thức về ý nghĩa của seminar trong DH môn GDH ở ĐH theo TCNL (trung cầu ý kiến của GV)

Bảng 3. Nhận thức của GV về ý nghĩa của seminar trong DH môn GDH theo TCNL

STT	Ý nghĩa	%	ĐLC	ThB
1	Tạo niềm hứng thú trong học tập môn GDH cho SV, làm cho môn học trở nên hấp dẫn, sinh động hơn	80,5	0,40	1
2	Giúp SV hiểu sâu tri thức GDH và có khả năng ứng dụng trong DH, GD học sinh	53,7	0,50	4
3	Phát triển ở SV một số NL đáp ứng theo chuẩn đầu ra ngành sư phạm như: NL tìm tòi tra cứu thông tin, NL đặt câu hỏi, NL giao tiếp, NL thuyết trình,...	75,6	0,43	2
4	Tạo cơ hội cho SV phát huy các khả năng vốn có của bản thân, từ đó có kế hoạch tự rèn luyện NL nghề	41,5	0,49	6
5	Giúp SV tự tin hơn và thiết lập được nhiều mối quan hệ bạn bè	43,9	0,50	5
6	Rèn luyện cho SV NL tự học, tự nghiên cứu, tạo động lực để SV say mê nghiên cứu khoa học giáo dục	75,6	0,43	2

Đánh giá kết quả thu được, người nghiên cứu nhận thấy phần lớn (80,5%) GV đồng ý với quan điểm seminar "Tạo niềm hứng thú trong học tập môn GDH cho SV, làm cho môn học trở nên hấp dẫn, sinh động hơn" (đánh giá này rất có ý nghĩa, bởi GDH là học phần có tính lí luận cao, tương đối trừu tượng, khô khan và khó thu hút được SV trong quá trình DH). Bên cạnh đó, 75,6% GV cho rằng seminar giúp phát triển ở SV một số NL theo chuẩn đầu ra ngành sư phạm (ThB-2). Kết quả này rất đáng ghi nhận bởi nó đáp ứng được mục tiêu của việc tổ chức seminar trong DH theo tiếp cận NL.

Tim hiểu thực trạng này ở SV, các em cho rằng khi được tham gia học tập với hình thức seminar sẽ phát triển NL giao tiếp (ThB-1), NL tìm tòi tra cứu thông tin (ThB-2). SV cũng nhận thấy hứng thú với học phần này hơn (ThB-3) nếu được tham gia seminar trong DH theo TCNL với những hoạt động do GV thiết kế. Đặc biệt, SV thấy được vai trò của mình trong học tập, quá trình tranh luận để bảo vệ ý kiến của mình sẽ giúp bản thân phát triển được nhiều kĩ năng quan trọng, từ đó hứng thú với học phần được khẳng định hơn.

Nghiên cứu thực trạng nhận thức về seminar trong DH môn GDH theo TCNL cho phép khẳng định: GV-SV đánh giá cao vai trò của việc tổ chức seminar trong

DH đối với sự phát triển năng lực của SV. Tuy nhiên, bên cạnh việc tìm hiểu thực trạng nhận thức về seminar, cần tổ chức nghiên cứu mức độ ứng dụng hình thức này trong DH để đưa ra những giải pháp nhằm giúp cho hình thức DH rất phù hợp với chương trình đào tạo theo học chế tín chỉ hiện nay ở các trường ĐH được phổ biến rộng rãi hơn. □

Tài liệu tham khảo

1. S.I.Ackhanghenxki. **Những bài giảng về lí luận dạy học ở trường đại học**, tập 2. Cục đào tạo bồi dưỡng Bộ Giáo dục, H. 1979.
2. Lê Khánh Bằng. **Học cách học ở đại học**. NXB Đại học sư phạm, H. 2003.
3. Trần Thị Tuyết Oanh (chủ biên). **Giáo trình Giáo dục học**, tập 1, tập 2. NXB Đại học sư phạm, H. 2007.

SUMMARY

The surveying objective is to find out the perception of seminar amongst lecturers and student. A cross sectional study using a semi-structured self administered questionnaire was carried out over weeks, using a small sample of lecturers and students of Cantho University (CTU), Hue University of Education, Thai Nguyen University of Education. The result is that both lecturers and students highly considered the importance of organizing seminar in teaching by ability approach. In there, most lecturers understood truly seminar and 1/2 among students surveyed exactly aware of the concept "seminar".

Tổ chức hoạt động tự học...

(Tiếp theo trang 62)

(2) Hoàng Anh - Đỗ Thị Châu. **Tự học của sinh viên**. NXB Giáo dục, H. 2008.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Minh Hùng. "Tổ chức dạy học theo tín chỉ". *Tạp chí Giáo dục*, số đặc biệt tháng 9/2009.
2. Nguyễn Mộng Hy. **Hình học cao cấp**. NXB Giáo dục, H. 2003.
3. Nguyễn Bá Kim. **Phương pháp dạy học môn Toán**. NXB Đại học sư phạm, H. 2011.

SUMMARY

Credit-based training is an advanced training mode, which is widely applied in universities across the world. This training mode requires students to be active, creative and independent in learning and research. The article deals with organizing self-learning activities in the class meeting of advanced geometry based on credit training mode for pedagogical students of mathematics through theoretical lecture and practices to train students self-studyness.